
[2014-23-RE](#)

CAUSA 2014-23-RE

(Fernandez Martín c/ Principat d'Andorra)

Sentència del Tribunal Constitucional del 15-12-2014 relativa al recurs d'empara 2014-23-RE

Número de registre 320-2014. Recurs d'empara

Sentència del 15 de desembre del 2014

BOPA núm. 71, del 24 de desembre del 2014

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 26 de juny del 2014, per la representació processal de la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra les dilacions indegudes que s'han produït i que encara es produeixen en la causa de separació matrimonial EX-B-0419-6/2012 que tenen lloc davant la Secció Civil de la Batllia i atès que demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs d'empara i que declari la vulneració del dret a un procés degut de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 17 de juliol del 2014;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 17 d'octubre del 2014, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2014-23-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 3 de novembre del 2014, per la representació processal de la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 14 de novembre del 2014, per la representació processal del Sr. Valeriano Collado Martín;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Isidre Molas Batllori;

Antecedents

Primer

El 14 d'agost del 2012, mitjançant un aute de mesures provisionals recaigut en el marc d'una causa de separació matrimonial, la Batllia va decidir que el Sr. Valeriano Collado Martín havia de pagar 1.000,00 euros en concepte de pensions alimentàries, més un import variable del 70% de les despeses extraordinàries de les dues filles.

Des de l'inici es va haver de sol·licitar l'execució d'aquesta resolució. La Batllia va dictar dues providències d'execució (la darrera data del 18 d'abril del 2013) les quals han estat objecte d'oposició per part del Sr. Valeriano Collado Martín.

Segon

Per tal com, a data d'avui, no hi ha cap resolució, i malgrat els escrits demanant aquesta resolució, el 26 de juny del 2014, la representació processal de la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín va interposar un recurs d'empara contra les dilacions indegudes que s'han produït i que encara es produeixen en les actuacions EX-B-0419-6/2012 que tenen lloc davant la Secció Civil de la Batllia.

Aquesta part considera que el temps transcorregut en aquesta execució, des del mes de setembre del 2012 fins a la data actual, ja constitueix una dilació indeguda, un termini excessiu que fa inútil la provisionalitat de l'aute en matèria de família i, en concret, en matèria d'aliments.

D'altra banda, el termini que comprèn des del mes d'abril del 2013 fins al dia d'avui per executar pensions també constitueix una dilació excessiva.

Aquesta part basa l'evidència d'aquestes dilacions en el fet que el dret a un procés degut requereix que tot un procediment es desenvolupi i finalitzi sense dilacions indegudes, perquè una justícia tardana no és justa.

Demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs d'empara i que declari la vulneració del dret a un procés degut de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

Tercer

El 17 de juliol del 2014, el Ministeri Fiscal va presentar un informe mitjançant el qual demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara, perquè no contempla satisfactòriament els requisits

formals per a la seva admissió, ja que el recurrent no ha esgotat la via judicial prèvia en defensa del dret presumptament vulnerat (art. 94 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional) pel fet de no haver presentat un incident de nul·litat d'actuacions davant la Secció Civil de la Batllia, mitjançant el qual hagués pogut trobar la reconducció i la reposició de la vulneració al·legada.

Subsidiàriament, cas que el Tribunal Constitucional considerés aquesta interpretació excessivament formalista, de les actuacions es desprèn que en aquesta causa s'han seguit paral·lelament dos procediments d'execució. El primer, iniciat per la providència d'execució de l'1 d'octubre del 2012, que conté la sol·licitud per part de la recurrent actual de l'arxiu de les actuacions i, per tant, no es pot al·legar cap dilació, tenint en compte, a més, la multiplicitat d'escrits presentats per aquesta mateixa part. Nogensmenys, malgrat aquesta petició d'arxiu, el 3 de juliol del 2014, la Batllia va resoldre aquest incident d'execució.

El segon procediment es va iniciar mitjançant l'escrit del 29 de novembre del 2012 i novament, d'aquest procediment es desprèn una dinàmica d'ampliació mensual de les demandes d'execució per part de la recurrent actual, cosa que ha comportat una complexitat en la tramitació, dificultant així la seva resolució la recurrent mateixa.

El Ministeri Fiscal afegeix que s'han anat executant les obligacions a mesura de la tramitació del procediment, per tant, la recurrent no ha resultat realment perjudicada.

Per consegüent, no es pot considerar que la part recurrent s'hagi vist agreujada per dilacions indegudes en aquest procediment, ja que no queda constatada la ineficàcia de les mesures provisionals dictades el 14 d'agost del 2012.

Quart

El 17 d'octubre del 2014, el Tribunal Constitucional va acordar admetre a tràmit aquest recurs d'empara, sense efectes suspensius, i va trametre la causa a les parts per tal que presentessin les al·legacions que estimessin pertinents.

Cinquè

El 3 de novembre del 2014, la representació processal de la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín va presentar un escrit d'al·legacions en què s'oposa al contingut de l'informe del Ministeri Fiscal en relació amb la complexitat de la causa i en relació amb els greuges soferts. Aquesta part recorda que la pensió per aliments és a favor de les menors i són elles les que resultaran perjudicades pel fet de no poder beneficiar-se d'imports que les hi són necessaris.

Aquesta part reitera que allò que es vol és clarificar una situació de fet que dura més de dos anys i que presentarà tots aquells escrits que siguin necessaris mes rere mes, i que fins ara han estat insuficients a la vista de l'empara que se sol·licita.

Sisè

El 14 de novembre del 2014, la representació processal del Sr. Valeriano Collado Martín va presentar un escrit d'al·legacions mitjançant el qual s'adhereix als arguments del Ministeri Fiscal, en

particular amb el fet que la recurrent no ha esgotat la via ordinària prèvia imprescindible per presentar el recurs d'empara.

Pel que fa al fons, considera que el litigi que oposa les parts en relació amb les despeses extraordinàries que es corresponen a cada mensualitat es van afegint i sempre hi han elements nous a considerar, tot i que sempre es reproduïxen els mateixos conceptes i al·legacions de refús per aquesta part. L'incident actual d'execució ja està pendent de resolució. Hi ha un segon incident que encara està pendent d'obertura de proves.

Per acabar, manifesta que hagués estat molt convenient per les parts tenir una resolució sobre aquesta controvèrsia plantejada fa temps, perquè hauria permès tenir un millor criteri per equilibrar les reclamacions de l'agent i les oposicions del defenent.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que tingui a aquesta part per compareguda, deixant la resolució d'aquesta empara al criteri d'aquest Tribunal.

Setè

El 27 de novembre del 2014, el Ministeri Fiscal, el 3 de desembre del mateix any, la representació processal del Sr. Valeriano Collado Martín, i, el 9 de desembre següent, la representació processal de la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín van presentar els seus escrits de conclusions en què reproduïxen les al·legacions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

Es tracta d'un procés no finalitzat. El Ministeri Fiscal argumenta que no és admissible a tràmit per *"manca de compliment del requisit exigít per l'article 94 de la Llei Qualificada del Tribunal Constitucional d'haver-se esgotat per part de la persona afectada per l'eventual vulneració al dret fonamental al·legada la totalitat dels recursos i remeis jurisdiccionals al seu abast en defensa del mateix, (...) tota vegada que no s'ha formulat incident de nul·litat d'actuacions contra l'omissió, per part de l'Hble. Batllia, en l'execució de la resolució judicial recaiguda en data 14 d'agost de 2.012, sol·licitada per la part avui recurrent en empara"*. Tanmateix, però, manifesta que: *"de forma subsidiària, i pel cas que aquest M.I. Tribunal considerés excessivament formalista la interpretació quant a la necessitat de formular incident de nul·litat contra la ommissió en l'execució de la resolució judicial recaiguda en data 14 d'agost de 2.012"* recorda l'existència de dos procediments d'execució (17-9-2012 i 29-11-2012).

La sentència del Tribunal Constitucional del 13 de juny del 2014, recaiguda en la causa 2014-10 i 12-RE, contempla un supòsit que en aquest punt és semblant i en el qual es declara que en el recurs d'empara: *"tal com també ho fa el Ministeri Fiscal, no s'acompleix plenament l'exigència de l'esgotament de la via ordinària, en la mesura en què no es va formular de manera prèvia un incident de nul·litat d'actuacions contra l'omissió per part de la Batllia de contestar els insistiments d'activitat formulats"*, però tanmateix, com ho destaca igualment el Ministeri Fiscal *"la interpretació*

quant a la necessitat de formular incident de nul·litat contra la omissió en la contesta als insistiments formulats” pot considerar-se excessivament formalista en el cas d’una empara davant la inacció de la Justícia quan es reclama un judici d’una durada raonable. Es tracta de saber si l’exigència de presentació d’un incident de nul·litat d’actuacions era necessària o no “contra l’omissió en la contesta dels incidents formulats.”

I conclou que: *"Efectivament, és possible i és de desitjar no conformar-se amb una interpretació excessivament formalista per tal d’aconseguir una protecció més eficaç, ja que seria més ràpida, del dret constitucional afectat. Això seria encara més cert si la vulneració del dret constitucional al·legada es confirmés, ja que aquesta vulneració procediria d’unes “dilacions indegudes” imputables a la jurisdicció ordinària i, per consegüent, a la seva lentitud excessiva".* En conseqüència, el Tribunal Constitucional va admetre el recurs a tràmit.

Aquest raonament resulta aplicable en el cas de la garantia del “dret a un judici de durada raonable”, en què aquesta valoració de la dilació o omissió d’acció no pot reduir-se només a quan l’acció judicial ja s’hagi acomplert, per tal de vetllar millor per la garantia d’aquest dret que pot exigir un pronunciament previ sobre l’existència de dilació indeguda o no raonable. Això implica, per tant, la necessitat d’entrar en el tema plantejat amb la finalitat d’assegurar el màxim respecte al dret invocat, tot salvant tots els drets i garanties que en tot moment corresponen a les parts en litigi. Així s’ha manifestat aquest Tribunal també en la seva sentència del 17 de novembre del 2014, recaiguda en la causa 2014-16-RE.

Segon

La sentència del Tribunal Constitucional del 14 de març del 2001, recaiguda en la causa 2000-17-RE, recordava que: *"El dret a un judici de durada raonable es formula constitucionalment com un concepte jurídic indeterminat, perquè el seu contingut (la durada “raonable” del procés) no està prefixat ni en termes temporals (durada) ni amb cànons precisos i determinats (“raonabilitat de la durada”). Aquesta durada, no obstant això, ha de ser mesurada d’acord amb uns criteris generals que, adaptant-se a la peculiaritat del cas concret, han de permetre obtenir aquest judici de “raonabilitat” que la Constitució exigeix i ha de poder determinar així si s’ha produït un retard no justificable en la tramitació corresponent de la causa. El bé o la finalitat jurídica protegida és l’obtenció d’una resolució judicial de la causa prompta i amb totes les garanties."*

Per la seva banda la sentència del Tribunal Constitucional del 13 de juny del 2014 afirmava que: *"Per a la formulació d’aquests criteris pot ser útil l’abundant i constant jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans sobre la fórmula idèntica de l’article 6 de la Convenció, fórmula que és a l’origen la que va ser utilitzada pel constituent andorrà l’any 1993. Per consegüent, com ja es va apuntar en la sentència esmentada del 2001, hem d’assenyalar que la complexitat de l’assumpte sotmès a judici, la conducta dels litigants i la mateixa actitud dels poders públics, entre els quals la de la justícia, són els criteris que cal tenir en compte per determinar, en cada cas, si la durada del procés és raonable o no. I s’ha de prendre com a punt de referència tot el procés, des del començament fins a l’acabament (p. ex. STEDH del 29 de maig de 1986), incloent-hi fins i tot la determinació de les costes (STEDH del 23 de setembre de 1997), i també cal prestar una atenció especial a la suspensió injustificada de l’execució (STEDH del 28 de juliol de 1999), ja que és l’execució de la sentència la que en darrer terme satisfà la pretensió del recurrent."*

Hem de considerar, doncs, tres elements: a) la possible complexitat de l’assumpte, b) el comportament processal de la part demandant i c) l’actitud dels poders públics;

a) pel que fa a la possible complexitat de l'assumpte, no sembla suficient, en la fase d'execució, decidir quins són els conceptes considerats integrants de les despeses extraordinàries que s'uneixen a la pensió d'aliments; més encara, quan com ara ja s'ha obert un procediment abreujat, el 3 de juliol del 2014, per tal de valorar les proves de les al·legacions presentades i poder decidir sobre si formen part o no de les despeses compartides i, en tot cas, sobre la validesa de les proves presentades;

b) pel que fa al comportament processal de la demandant, no consta que hagi contribuït a retardar la tramitació. El procés de separació matrimonial va resoldre's el 14 d'agost del 2012 i sobre la decisió judicial no s'han formulat reclamacions. Les discrepàncies i les reclamacions versen sobre les despeses compartides que la recurrent considera impagades a través de reclamacions que han estat reiterades mensualment, i que, per tant, resulten ampliades per acumulació;

c) pel que fa a l'actitud dels poders públics, en especial judicials, és visible l'existència de dilacions en el ritme seguit en el procés de resolució de les reclamacions, que, d'altra banda, resulta farcit d'incidències aparegudes durant el procediment. Però és cert que han existit fases d'inactivitat que han generat dilacions en la tramitació i en el procés d'execució, tot i que algunes d'elles puguin ser resultat de l'exercici dels drets que la llei concedeix a les parts.

En tot cas amb posterioritat a la presentació d'aquest recurs i també de la sentència del Tribunal Constitucional del 13 de juny del 2014, la Batllia va acordar per providència del 3 de juliol del 2014, a tramitar pel procediment abreujat, el corresponent incident d'execució i, el 9 d'octubre del 2014, es va convocar i realitzar un judici de prova, pendent encara de resolució, que ha modificat la inacció, o el ritme lent de l'execució. Amb tot, aquest fet corregeix, però no elimina, la inacció temporal en el procés d'execució de la sentència del 2012 i, atesa la manca d'unes raons perceptibles, cal declarar que han existit dilacions indegudes per part de la jurisdicció ordinària, en especial tractant-se de mesures provisionals, que han lesionat el dret de la recurrent a la garantia de l'article 10.2 de la Constitució.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Declarar que les dilacions en l'acció judicial que s'han produït en el passat, han lesionat el dret a un judici de durada raonable de la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín, tot i que aquestes dilacions han estat corregides per la providència del 3 de juliol del 2014.

Segon

Atorgar l'empara sol·licitada a la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín als efectes oportuns.

Tercer

Instar els òrgans judicials competents, perquè resolguin en el termini màxim de 3 mesos les demandes sobre l'execució de l'aute del 14 d'agost del 2012, subsegüent a la causa de separació matrimonial B-0419-6/2012.

Quart

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la Sra. Maria Teresa Fernandez Martín, a la representació processal del Sr. Valeriano Collado Martín, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de desembre del 2014.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta

Isidre Molas Batllori
Vicepresident

Pierre Subra de Bieusses
Magistrat

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona

Magistrat